

РОЗДІЛ IV

Рецензії

Антоніна Митко

РЕЦЕНЗІЯ

на монографію Кушнарєва І. В.

«Політична корупція: порівняльно-політологічна концептуалізація»¹

Політична система є прикладом динамічної, багатокomпонентної моделі. У ній виникають і функціонують різноманітні інститути, які мають більш-менш важливе значення для держави та особи, можуть виконувати стабілізаційну або ж, навпаки, руйнівну дію. Прикладом останньої слугує деструктивний інститут політичної корупції, який увиразнює вітчизняний політичний процес, проте водночас характеризує більшою чи меншою мірою будь-яку державу – не лише недемократичні. З огляду на глобальність проблеми, корупційне «інфікування» навіть розвинених демократій, дослідження політичної корупції є реакцією на виклик часу в пошуках своєрідного «рецепту» протидії.

В останні роки політична корупція стала предметом вивчення різних галузей знань, але найперше – політичної науки. Усвідомлення можливих загроз політичної корупції зумовило її розгляд під кутом зору національної безпеки. Розпочавши антикорупційну боротьбу, Україна спрямовує зусилля передусім на мінімізацію корупції на побутовому, бюрократичному рівнях. Активна протидія власне політичній корупції поки що не є відмінною ознакою України, хоч перші кроки зроблено, починаючи від закріплення державного фінансування партій і механізму їх підзвітності.

Дослідження опирається на інституційний аналіз, що уможливує не лише широкий розгляд феномену політичної корупції як реальності, але й інституційних механізмів мінімізації її масштабів. Певний час політична корупція розглядалася поза політичними інститутами, як зовнішній чинник негативного зовнішнього впливу на політичну систему. Сьогодні ж, на нашу думку, аналіз політичної корупції доцільно максимально наблизити до діяльності політичних інститутів, розглянути її «усередині» цих інститутів і, зрештою, саму політичну корупцію увиразнити як один із неформальних політичних інститутів. Корупційна діяльність виникає, функціонує в певному інституційному середовищі, за конкретних умов, і саме під цим кутом зору, уважаємо, доцільно досліджувати її.

Ефективна протидія політичній корупції потребує адекватної державної стратегії, підкріпленої відповідною тактикою, дієвими за конкретних умов технологіями. Для конструювання такої стратегії протидії корупційним проявам у політиці потрібні всебічне наукове осмислення, аналіз сутності та особливостей прояву політичної корупції.

Попри велику кількість наукових праць із цієї проблематики, природа й сутність феномену політичної корупції у світовій науці тлумачаться неоднозначно. Це зумовлює необхідність певної уніфікації поглядів на предмет нашого дослідження. Також уважаємо недостатньо вивченим зарубіжний досвід протидії політичній корупції, що зумовлює потребу порівняльно-політологічної концептуалізації цього виду корупції. Це уможливить з'ясування дієвих механізмів і неефективних стратегій, які апробувались у різних державах, задля можливості врахування такого досвіду в конструюванні національної моделі протидії корупційним практикам у вітчизняній політиці.

Структура рукопису чітко та послідовно аргументує політичну корупцію як самостійний предмет дослідження. Автор представляє розлогий історіографічний підрозділ, доводить важливість дослідження проблематики політичної корупції саме з методологічних позицій неінституціоналізму. Дослідник провів ретроспективний аналіз корупційних практик у політиці, показавши, як вони

¹ Кушнарєв І. В. Політична корупція: порівняльно-політологічна концептуалізація: монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Вид-во «Логос», 2018. 400 с.

еволюціонували від раних держав до сьогодення. І. В. Кушнарв пропонує авторське тлумачення політичної корупції крізь призму її розуміння як неформального політичного інституту, а також визначив суб'єктний склад акторів корупційних дій у політичному процесі. Увесь комплекс протиправних дій у політиці з корупційною компонентою представлено як цілісну систему. Дослідник аналізує зарубіжні практики політичної корупції та досвід антикорупційної протидії окремих держав. Автор обрав країни, які мають різні успіхи в антикорупційній боротьбі, ґрунтують протидію політичній корупції на відмінних стратегіях. Особливу наукову цінність становить розділ рукопису монографії, у якому Україну розкрито у вимірі політичної корупції.

Дослідження справляє враження завершеного, цілісного, логічно побудованого; матеріал чітко структурований. Це дає підставу для висновку про те, що рецензована монографія розширює рамки пізнання політичної корупції засобами політологічного інструментарію, може слугувати ґрунтовною теоретико-емпіричною основою для вироблення цілісної концепції політичної корупції.